

In the name of Allah, the compassionate, the merciful
به نام خداوند بخشنده مهربان

سرشناسه: زهدات، عبدالمجید، ۱۳۴۲.
عنوان و نام پدیدآور: آشنایی با متون روایی معارفی / عبدالمجید زهدات.
مشخصات نشر: قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری: ۲۱۶ ص.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۳۳۱-۹
یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۱۳-۲۱۶؛ همچنین به صورت زیرنویس.
یادداشت: چاپ دوم، ۱۴۰۱ / چاپ سوم، ۱۴۰۲
موضوع: تعلیمات دینی
موضوع: اسلام.. مسائل متفرقه
شناسه افزوده: جامعه المصطفی العالمیه. مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
رده بندی دیویی: ۰۷/۲۹۷
رده بندی کنگره: BP ۷/۷/ز/۸۸۱۵۱۳۹۰
شماره کتابشناسی ملی: ۲۳۰۵۳۲۸
مرجع تولید: پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی ﷺ
این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است

BA0134

آشنایی با متون روایی معارفی

مؤلف: عبدالمجید زهدات

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

چاپ: چاپخانه دیجیتال المصطفی ﷺ شمارهگان: ۵۰۰

مراکز پخش

◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸ تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۶۱۳۴

تلفکس: (داخلی ۱۰۵) / +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۹۳۰۵

◀ ایران، قم، بلوار محمد امین، سه‌راه سالاریه تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۲۱۳۳۱۰۶

📧 pub_almustafa

🌐 pub-almustafa.ir

✉ miup@pub.miu.ac.ir

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثریاری رساندند.

● ناظر چاپ: ایوب جمالی

● مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری

● مدیر انتشارات: مصطفی نوبخت

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

آشنایی با متون روایی معارفی

عبدالمجید زهادت

سخن ناشر

تحولات اجتماعی و مقتضیات نوپدید دانش‌ها و پدید آمدن دانش‌های نوین، نیازهایی را به وجود آورده که پاسخ‌گویی به آنها، ایجاد رشته‌های تحصیلی جدید و تربیت نیروهای متخصص را ضروری می‌نماید. از این رو کتاب‌های آموزشی نیز باید با توجه به این دگرگونی‌ها تألیف شود.

جهانی شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی، اقتضا دارد که تمام دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند، و این مهم با ایجاد رشته‌های تخصصی و تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید.

بالندگی مراکز آموزشی، در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. هم‌چنین بازنگری متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و به‌روز کردن آنها موجب حفظ نشاط علمی مراکز آموزشی است.

حوزه‌های علوم دینی به برکت انقلاب شکوهمند اسلامی، سالیانی است که در اندیشه اصلاح ساختار آموزشی و بازنگری متون درسی‌اند.

«جامعة المصطفى ﷺ العالمية» به عنوان بخشی از این مجموعه که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب آموزشی را سرلوحه تلاش‌های خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این تلاش است.

«مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفى ﷺ» ضمن تقدیر و تشکر از فرزانه‌گانی که در تولید این اثر، همکاری و هم‌فکری کرده‌اند، آن را به عموم اهل فرهنگ و اندیشه تقدیم می‌کند.

مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفى ﷺ

فهرست

مقدمه پژوهشگاه.....	۱۱
مقدمه.....	۱۵
۱. ضرورت آشنایی با متون روایی معارفی.....	۱۷
اختلاف نقل‌ها.....	۱۹
متون روایی معارفی.....	۲۰
۲. آشنایی با نهج البلاغه.....	۲۵
گردآورنده نهج البلاغه.....	۲۵
اسناد و مدارک نهج البلاغه.....	۲۶
شروح نهج البلاغه.....	۲۸
ترجمه‌های نهج البلاغه.....	۳۱
معجم الفاظ نهج البلاغه.....	۳۱
۳. الهیات در نهج البلاغه.....	۳۵
شناخت خداوند.....	۳۶
خطبه اشباح.....	۳۷
۱. علت نام‌گذاری خطبه اشباح.....	۳۸
۲. پاسخ امام <small>عاشقانه</small>	۳۹

۴۷	۴. نبوت عامه
۴۸	صفات و ویژگی‌های پیامبران
۵۵	فواید بعثت و وظایف پیامبران
۵۹	۵. نبوت خاصه
۶۹	۶. قرآن در نهج البلاغه
۶۹	معرفی و توصیف قرآن کریم
۷۳	تفسیر آیات قرآن در نهج البلاغه
۷۷	تمسک به آیاتی از کلام الهی
۸۵	۷. آشنایی با اصول کافی
۸۷	شروح و حواشی مهم کافی
۹۰	ترجمه‌ها و معاجم اصول کافی
۹۰	موضوعات اصول کافی
۹۳	باب الجبر و القدر و الأمر بین الأمرین
۱۰۷	۸. آشنایی با کتاب «توحید صدوق»
۱۱۳	روایت سوم از باب معنی الواحد و التوحید و الموحد
۱۱۵	باب ما جاء فی الرؤية
۱۱۹	۱. رؤیت وهمی و تصور خداوند
۱۲۱	۲. رؤیت قلبی
۱۲۲	پاسخ به یک شبهه
۱۲۹	۹. عمومیت قدرت الهی
۱۳۱	باب القدرة
۱۳۹	۱۰. آشنایی با عیون اخبار الرضا <small>علیه السلام</small>
۱۴۰	عصمت پیامبران
۱۴۸	مقام، شرایط و اوصاف امام
۱۶۷	۱۱. آشنایی با کتاب معانی الاخبار
۱۶۹	معارض کلام

فهرست ۹

۱۷۲ باب معنی عصمة الامام
۱۷۶ باب معنی الثقلين والعترة
۱۸۳ ۱۲. آشنایی با کتاب الاحتجاج
۱۸۵ مناظره پیامبر ﷺ با پیروان ادیان
۱۸۷ ۱. مناظره با یهود
۱۹۰ ۲. مناظره با نصارا
۱۹۶ ۳. مناظره با دهریون
۲۰۰ ۴. مناظره با ثنویّه
۲۰۲ ۵. مناظره با مشرکان عرب
۲۱۰ سرانجام مناظره
۲۱۳ فهرست منابع

مقدمه پژوهشگاه

حقیقت‌مداری اصیل‌ترین و زیباترین راز هستی و حقیقت‌طلبی ماندگارترین و برترین گرایش آدمی است.

داستان پر رمز و راز حقیقت‌جویی بشر، سرشار از هنرنمایی مؤمنان، مجاهدان و عالمانی است که با تمسک و پای‌بندی به حقیقت بی‌منتها، در مصاف بین حق و باطل، سربلندی و شرافت ذاتی حق را نمایان ساخته‌اند و در این میان، چه درخشندگی چشم‌نوازی در اسلام عزیز است که علم را، به ذات خود، شرافت‌مند و فخیم دانسته و از باب تا محراب کائنات را سراسر علم و عالم و معلوم می‌نمایاند و در مکتب آن، جز اولو‌العلم و راسخان در مسیر طلب دانش، کسی را توان دست‌یابی به گنجینه‌های حکمت نیست.

علم برخاسته از وجدان پاک و عقل سلیم، در پرتو انوار آسمانی وحی، هم به فرد کمال انسانی، عظمت روحی و رشد معنوی می‌بخشد و فکر، اندیشه و خیال او را به پرواز درمی‌آورد و هم جامعه را سمت و سوی سعادت‌مندانه بخشیده و آن را به جامعه‌ای متمدن و پیشرو متحول می‌کند. بی‌توجهی و یا کوتاه فکری است اگر فرد و جامعه‌ای به دنبال عزت، استقلال، هویت، امنیت، سعادت و

سربلندی مادی و معنوی باشند اما آن را در صراطی غیر از حقیقت‌طلبی، علم‌اندوژی و حکمت‌مداری الهی طلب نمایند.

انقلاب سراسر نور اسلامی ایران که داعیه جهانی‌سازی کلمه الله و برپایی تمدن جهانی اسلام را داشته و فروپاشی و افول تمدن‌های پوشالی غرب و شرق را به نظاره نشسته است، با اندیشه فقاهتی در اداره حکومت و نظریه مترقی «ولایت فقیه»، طرازی از مسئولیت‌ها و مأموریت‌های حوزه‌های علمیه و روحانیت را عرضه نمود که امید و نشاط را نه تنها در شیعیان و مسلمانان، بلکه در دل تمامی آزادی‌خواهان و حق‌طلبان سراسر جهان زنده ساخت. در این راستا، رهبر فرزانه انقلاب (مدظله) با عزمی مصمم و با تمامی توان، همچون پیر و مراد خود خمینی کبیر رحمته‌الله، در صحنه حاضر شده و بر خطورت و فوریت حرکت فراگیر و بی‌وقفه همه توان‌مندی‌ها و اراده‌ها جهت تحقق جنبش نرم‌افزاری و نهضت تولید علم و تحول در علوم انسانی و نیز یافتن راه‌های میان‌بر و دانش‌فزا در این خصوص، تأکید ورزیده و پیشرفت این مهم را راهبری و رصد می‌کنند.

جامعه المصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم العالمیه، نمادی درخشان از این رسالت جهانی و همت بین‌المللی انقلاب اسلامی است که بار مسئولیت تربیت مجتهدان، عالمان، محققان، متخصصان، مدرسان، مبلغان، مترجمان، مربیان و مدیران پارسا، متعهد و زمان‌شناس را بر دوش داشته و با تبیین، تولید و تعمیق اندیشه دینی و قرآنی و گسترش مبانی و معارف اسلامی، به نشر و ترویج اسلام ناب محمدی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و معارف بلند و تابناک مکتب اهل بیت علیهم‌السلام جامه تحقق می‌پوشاند.

پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم نیز که مهمترین و گسترده‌ترین مجموعه پژوهشی المصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم است، بومی‌سازی و بازتولید اندیشه دینی معاصر متناسب با نیازها و اقتضائات عرصه بین‌الملل، تبیین، تولید و تعمیق اندیشه دینی، گشودن

افق‌های نوین فکری و معرفتی در دنیای معاصر، پاسخ‌گویی به مسائل و شبهات فکری و معرفتی مخاطبان و تأمین و تدوین متون و منابع درسی و کمک درسی به ویژه با رویکرد اسلامی‌سازی علوم و پشتیبانی علمی از فعالیت‌های سازمانی المصطفی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ را از جمله مأموریت‌ها و تکالیف خود می‌داند.

اثر علمی پیش‌روی نیز که به همت مؤلف محترم جناب آقای عبدالمجید زهادت و برای دوره کارشناسی رشته فلسفه تهیه و تدوین شده‌است، در چارچوب همین اهداف و برنامه‌های پژوهشگاه و مبتنی بر نیازسنجی‌های صورت گرفته، تدوین و برای استفاده خوانندگان محترم تقدیم شده‌است.

در پایان لازم است ضمن ارج نهادن به تلاش‌های خالصانه مترجم محترم، از کلیه دست‌اندرکاران محترم آماده‌سازی و انتشار این اثر ارزشمند، بویژه همکاران محترم مرکز بین‌المللی نشر و ترجمه المصطفی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و همه عزیزانی که به نحوی در تدوین و انتشار آن نقش داشته‌اند، قدردانی و تشکر نماییم و از خداوند متعال برای ایشان و همه خادمان عرصه تبلیغ و نشر مفاهیم و معارف دینی، آرزوی بهروزی، موفقیت و سعادت نماییم.

جامعة المصطفی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ العالمية
پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مقدمه

مسائل اعتقادی از جهت وضوح و ابهام، سطوح گوناگونی دارند که استدلال‌های ارائه شده در آنها نیز گاه به نتایج متقابل و متضاد منجر شده است. از این رو محصلان علوم اسلامی و پژوهش‌گران مسائل اعتقادی نیاز مبرم به مراجعه به متون روایی معارفی دارند.

متن حاضر برای دانش‌پژوهان رشته فلسفه و عرفان در دوره عمومی (کارشناسی) بر اساس سرفصل‌های ارائه شده و با هدف آشنایی با متون روایی و معارفی در بخشی از مباحث اعتقادی، در دوازده درس تنظیم شده است.

عمده موضوعات مطرح شده، عبارتند از:

۱. مباحث الهیات و توحید و صفات خداوند تعالی؛

۲. نبوت عامه و خاصه؛

۳. عصمت پیامبران و ائمه علیهم‌السلام؛

۴. جبر و اختیار؛

۵. مناظرات اعتقادی.

متون ارائه شده در این مجموعه به ترتیب از این قرار است

۱. نهج البلاغه؛

۲. اصول کافی؛

۳. توحید صدوق؛

۴. عیون أخبار الرضا علیه السلام؛

۵. معانی الاخبار؛

۶. احتجاج.

تذکر:

۱. علاوه بر توضیحات ارائه شده در این نوشتار، برخی از روایات نیاز به شرح و توضیح و تبیین بیشتری توسط استاد محترم دارند.
۲. شروحنی که بر هر یک از این متون، نوشته شده، به تناسب موضوع بحث، توسط استاد در کلاس معرفی می‌گردد و به صلاحدید، بخشی از آن قرائت می‌شود.
۳. پرسش و تمرین پایان هر درس با دقت مورد توجه ویژه دانش‌پژوهان عزیز قرار خواهد گرفت.
۴. دانش‌پژوهان محترم - با راهنمایی استاد در چگونگی استفاده از متون و شروح - ملزم به ارائه تحقیق متناسب با موضوعات مورد نیاز می‌باشند.

و من الله التوفیق